

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. V. Paradisi terrestris amœnitas, & pulchritudo declaratur,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

lia vel Hispania, amplitudinem adaequaret. Sanè non video, cur viginti aut triginta leuca nò sufficerent pro uno horto, & quare, quamvis magnus esset fluvius ille quo paradisi rigabatur, spatium tot leucarum ad ejus decursum nò esset sufficiens: neque puro Augustinum, aut Mosè in Barcepham, majorem requirere longitudinem.

33. Dices primò: Si Adam non peccasset, omnes ejus posterii mansissent in paradiso terrestri: Sed illi in tam exiguo loco manere non potuissent: Ergo paradisi terrestri spatium viginti & triginta leucarum excedit, & ad minus unius magni regni, qualis est Gallia, vel Hispania, magnitudinem adaequat. Minor probatur. Cum primi homines post peccatum fere ad mille annos viverent, si non intercessisset peccatum, multò longiori tempore vixissent, subindeq; numerosissimam prolem edidissent: Ergo non potuissent simul in paradiso manere, nisi ille sit locus vastissimus & amplissimus, & spatium viginti aut triginta leucarum excedat.

34. Respondeo primò negando Majorem: Nam si status innocentiae perseverasset, non in solo Paradiso, sed in omni terra, sicut & modo, posterii Adæ habitassent. Unde Adamo & Eva cum iustitia originali creatis, *Benedixit illis Deus, & ait: Crescite & multiplicamini, & replete terram, Genes. 1.* Ubi de universa terra nuper à se creata, etiam extra Paradisum, loquitur Deus: ad replendam enim solam terram Paradisi non erat opus tantà multiplicatione, quantam benedictio illa significabat. Item Moyses ibidem narrat, dixisse Deum homini, ut domaretur cunctis animalibus, & subiceret sibi omnem terram: concessit quoque illi, cibi causà, omnes herbas, & omnes fructus arborum universae terrae: quae omnia satis aperte declarant, in statu innocentiae, non tantum in Paradiso, sed etiam extra ipsum habitaturos fuisse homines. Et sanè, cum non omnia in uno loco nascantur, si homines intra Paradisum tantummodo habitassent, nec scientiam rerum naturalium, quae perceptione sensuum, multiq; experimentis comparatur, consecuti fuissent, nec ex cognitione & contemplatione tantorum Dei operum, quae in variis mundi locis apparent, honestissimam voluptatem, quae est suavissimum mentis pabulum, capere potuissent. Adde quod universa terra foret inculta, sylvestris & indecora, si esset deserta, & hominibus vacua: cum hominis industria & cultura multum ei ad fertilitatem, amoenitatem, & decorem conferat; imò esset omnino otiosa & in vanum à Deo creata, quod repugnat Scripturae sacrae, dicenti Isaia 45. *Domini fecit terram, ipse plantavit eam, non in vanum creavit eam, ut habitaretur formavit eam.*

Hac solutio probabilitate non caret, & juxta illam dicendum est, quod si Adam non peccasset, & felicissimus innocentiae status perseverasset, posterii ejus videntes Paradisum non posse cunctos capere, inde multi ad alias se contulissent terras, qui tamen sapienti edendi de fructu ligni vitae causà, ad Paradisum venissent, vel talem fructum ad se deferri curassent, vel certe secum ramum aut semen talis arboris detulissent, ut ipsum ubi degissent, fegerent, vel plantarent.

35. Secundo responderi potest, datà Majori, negando Minorem: cum enim in statu innocentiae homines contra Solis frigorisque injurias, domibus non indigissent, & in fructibus, herbisque sufficientem cibum habuissent, facile valde mul-

ti habitare potuissent in Paradiso terrestri, esse viginti aut triginta leucarum spatium non excederet; praefertim cum non omnes quotquot tunc erant nascituri, semper in eo mansissent, sed per generationes certis temporibus in caelum translati fuissent, ut docet Magister in 2. dist. 20.

Dices secundo: Si paradisi terrestri spatium viginti aut triginta leucarum non excedat, quomodo tam diversas terras irrigare possunt quatuor flumina ex illo manantia, & per quatuor mundi partes adeò inter se distitas discurrere?

Respondeo ad hoc non requiri ingens spatium: non enim Danubius & Rhenus vicinissimos habent fontes, & unus descendit per totam Hungariam, & Thraciam, seque post Constantinopolim exonerat; alter verò in Holandia à dolo paradisi terrestrem in ea altitudine esse positum, cominodè possunt inde in quatuor partes valde inter se distitas quatuor illa ingentia flumina egredi, ut articulo praecedenti annotavimus.

ARTICULUS V.

Paradisi terrestri amenitas, & pulchritudo declaratur.

Paradisum terrestrem esse locum amenissimum & jucundissimum, Moyses aperte declarat, dum ipsum, *Paradisum voluptatis*, appellat, hoc est amenissimum & delicatissimum, & quali in ipsa voluptate & amenitate positum. Ubi Hebraei ipsum vocant *Eden*, quod hortus deliciarum interpretatur, nam apud Hebraeos *Eden* significat hortum, *Eden* verò deliciae. Unde Leonius Parisiensis Presbyter libro 1. Julioriarum veteris testamenti, quas carmine descripsit, habet hos versus:

*Ante hominem factum, pisces, volucresque, ferasque
Cum Deus equos creptam nuper ab undis,
Arboribus, viridique ornaret gramine terram,
Ipse voluptatis jam tunc oriente remoto,
Montibus in summis hortum plantavit amenum,
Inde Paradisus, hinc hortus deliciarum:
Et requies meruit, & vita beata videri.*

Mirè etiam SS. Patres ejus pulchritudinem & amoenitatem extollunt: Basilii enim oratione de Paradiso, his verbis eum describit: *Paradisus locus erat delictis omnifariam affluens, omnem creaturam sensibilem exuperans pulchritudinem; ob similitudinem loci in quo erat, nulla sui parte tenebatur adumbrata, sed ex orientem siderum splendore semper illustratus; in quo nulla erat inmodica ventorum vis, nulla tempestatum procella nullius hyemis horror, non nimia verù humiditas, non torrens aestus ardor, non molesta & noxia autumnis siccitas, sed temperata & pacifica omnium temporum inter se consonantium unio; ita ut quod in quaque anni tempestate optimum & jucundissimum est, in se haberet, verù amoenitatem, ubertatem aestatis autumni hilaritatem, hyemis orium & quietem: eius terra pinguis erat & mollis, omniumque bonorum & voluptatum fertilis; quam verissime dixisses fluere lacte & melle.*

Sicilia habet Damascenus lib. 2. de fide cap. 11. ubi sic discurret: *Quia verò Deus plasmatus erat, hominem ad suam imaginem & similitudinem, tanquam quandam regem & principem universa terra, & eorum quae in ea sunt, praefecit ei quendam veluti regiam, in qua diversans, beatam & amoenam partem felicem deduceret vitam. Et ipse est dominus Paradisi, Dei manibus in Eden plantatus, lactis & voluptatis omnis promptuarium: Eden enim voluptatis interpretatur. In oriente verò orientis*

terra excessus collocatus est optimâ temperie, & aere subtilissimo atque purissimo splendidus; plantis semper virtutibus insignis, odoribus suavitate refertus, plenusque lumine, uniuersa sensibilis venustatis & pulchritudinis superexcellens intelligentiam; diuinus profecto locum, ac dignus eius qui ad imaginem Dei creatus est indicat. Unde Marius Victor lib. 1. in Genesim:

*Illic quaque suis dives stat fructibus arbor,
Pomaque succidus pelluntur mitia Pomis.
Quae secunda epula, & miri plena vigoris,
Membra animosque fovent, pascentque sapore &
odore.*

*Sideres hic terra vibrat distincta colores,
Semper flore novo frondens, fructuque recenti.
Illic fragiles solvunt calamos, animata a vigore
Manens ambrosii, spiranti cinnama odores:
Omnia certatim hunc congesta putabis in hortum.
Demum Alchimus A vitus, Paradisi terrestri
amoenitatem his versibus celebrat:*

*Illicver a siduum celi clementia seruat.
Turbidus auster abest, semperque sub aere sudo
Nubila diffugiunt, iugi cessura sereno.
Nec poscit natura loci quos non habet imbres,
Sed contenta suo dotantur germina rore.
Sic cum desit hyems, nec torrida serpeat aestas:
Fructibus autumnus, vel floribus occupat annum.*

Quibus verbis Paradisi terrestri amoenitatem & praestantiam quatuor potissimum in rebus politam fuisse declarat: nempe in caelo & aere, in aquis, & ipse terra solo. In caelo summa erat salubritas, & omni tempore suavissima quaedam aequabilitas, quae tantquam perpetuum quoddam ver causabat. In aere magna erat serenitas & puritas, subindeque magna claritas: quia ut ait Beda, puritati aëris claritas lucis proportionatur. Aquarum igitur erat copia irrigantium Paradisum: unde in magnis laudibus Sodomae, antequam subverteretur, illud memoratur in primis Genes. 13, quod tota terra irrigaretur a Jordane fluvio, sicut Paradisus Domini. Terra etiam Paradisi optima erat & fertilissima ac sponte, sine labore & molestia hominis (non tamen sine eius cultura) profertens quaecumque; omnes sensus hominis suavissima possent jucunditate & voluptate complere: gustui enim sapientissimas herbas & dulcissimos fructus suppeditabat; odorati flores suavissimos, ac pretiosissimam aromata producebat; visum quoque varietate colorum & figurarum venustate recreabat: unde Scriptura ait: *Produxit Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave:* quibus verbis significat quod in Paradiso erant ligna, non solum ob necessitatem cibi, sed etiam ad delectationem visus, ut scilicet delectaretur homo in videndo tam pulchram varietatem. In alijs etiam locis Scripturae, Paradisi pulchritudo ex varietate arborum, quae nunquam comani aut vitorem perdebat, mirum in modum commendatur: nam Ezechiel. 31. Spiritus Sanctus mirabilem Luciferi pulchritudinem describens, ait: *Cedrus non fuerunt altiores illo in Paradiso Dei, & altiores non adaequaverunt summitatem eius.* Et iterum: *Omne lignum paradisi non est a similitudine illi, neque pulchritudini eius.* Item in Paradiso terrestri auditus lenissimo spirantium aurarum sonitu, & dulci avium concentu demulcebatur; ut nullus esset sensus, qui sibi propria voluptate careret. Demique omnia tunc in veritate illi primae remunerationi & felicissimo statui innocentiae conveniebant, quae Poeta mendaciter adscribit aureae aetatis Saturni, per illam aliquantulum sub-

Tom. II.

A olfacientes, atque procul quasi in tenui caligine prospectantes illam feliciorum rerum conditionem, quae ante hominis lapsum florebat. Quod igitur de prima mundi aetate canit Ovidius, in mundi exordio & innocentiae statu verum erat.

*Ver erat aeternum, placidique tepentibus auras
Spirabant Zephyri: natos sine semine flores,
Mox etiam fruges, tellus marata ferebat:
Nec renovatus ager, gravidus carebat aristas.*

415

Potest etiam Paradisi amoenitas & praestantia ex fine ob quem à Deo conditus est suaderi. Nam, ut supra ostendimus, Deus illum condidit, ut esset contentaneus locus felicitati & innocentiae, & ut incomparabilem caelestis Paradisi pulchritudinem adumbraret in terris. Unde merito Damascenus loco supra relato dixit, Paradisum fuisse omnium laetitiae & voluptatis promptuarium, uniuersa sensibilis venustatis intelligentiam excellens. Atque, ut supra etiam ex Abulensi annotavimus, Paradisus, quasi parans Dei visum, recte dictus est: ejus quippe habitatio erat veluti quaedam caelestis gloriae praesentatio & praesentatio. Sicut enim Beati in caelo nullum habent à quo declinent malum, & omne habent quo perficiantur bonum: ita primi parentes in Paradiso terrestri omnium bonorum copia affluerebant, absque ullius proisus mali experimento; ita ut nihil optare possent, quod ibi non esset, & nihil horere aut timere, quod ibi esset, ut eleganter expendit Augustinus 14. de civitate Dei cap. 10. his verbis: *Quid timere aut dolere poterant in tantorum tanta affluentia bonorum; ubi non aberat quidquam quod bona voluntas non adipsiceretur, neque timerat quod carnis vel animam hominis sollicitate vitentis offenderet, vel in aliquo molestarer?*

ARTICULUS VI.

De arbore vitae.

ET si in Paradiso omnia generâ arborum fuerint, tam earum quae ad oblectandum aspectum, quam aliarum quae ad suavitatem cibi hominis pertinebant, ut art. precedenti declaravimus: Scriptura tamen specialiter meminit duplilis arboris in medio paradisi plantatae, nempe arboris vitae, & arboris scientiae boni & mali. *Produxit* (inquit) *etiam Dominus Deus lignum vitae in medio paradisi, lignumque scientiae boni & mali.* Unde Marius lib. 1. in Genesim:

*Hinc arbor vitae, celsis petit aëra comas;
Illinc diversus nocitura periticia fructus
Notitiam rerum suspendit ab arbore legis.*

435

Prima, arbor vitae dicebatur, quia ejus fructus habebat virtutem conservandi vitam hominis, fortificando virtutem speciei contra debilitatem proveniente ex admixtione extranei. Unde Augustinus 14. de civit. cap. 26. *Cibus aderat homini ne esuriret, potus ne sitiret, & lignum vitae ne senectus eum dissolveret.* Et in libro de quaestionibus veteris & novi testamenti asserit, quod vitae arbor, medicine modo, corruptionem hominis prohibebat. Sed

Notandum est, quod in Hebraeo pro ligno vitae, ponitur lignum vitarum: primo quia homini vitam longissimam, & quae esset instar multarum vitarum, quas nunc homines agunt, tribuebat: secundo, quia vitas omnes (vegetativam, sensitivam, & rationalem) in suo robore conservabat, ut ibidem exponit Cajetanus: tertio quia non uni tantum Adamo, sed & omnibus ejus posteris, si innocentiae status perseverasset,

Vitu 2

vitam